

Kazimierz Perechuda

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu,
Akademia Wychowania Fizycznego
we Wrocławiu

Marcin Kowalewski

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

METODOLOGICZNE PROBLEMY WYCENY WARTOŚCI SIECI GOSPODARCZYCH OPIERAJĄCYCH SIĘ NA WIEDZY

1. Podejście atomistyczne *versus* układ sieciowy

Wycena **pojedynczych organizacji gospodarczych**, traktowanych w sposób izolowany, doczekała się wielu sprawdzonych metodyk. Inaczej przedstawia się sprawa z wyceną wartości sieci jednostek gospodarczych. Z punktu widzenia efektu synergicznego proste sumowanie wartości podmiotów uczestniczących w sieci nie daje **adekwatnego** obrazu całości. Ponadto w klastrze częstokroć uczestniczą organizacje typu *non profit*, zwłaszcza instytucje samorządowe, które nie są przedmiotem obrotu rynkowego, nie wycenia się więc ich wartości.

2. Wirtualizacja *versus* globalizacja

Firmy małej i średniej wielkości zlokalizowane są wzdłuż wirtualnego wektora wartości, natomiast sieciowe korporacje międzynarodowe ulokowane są na globalnym wektorze rozwoju gospodarki [Perechuda 2007, s. 36].

Na obu wektorach stosować można inne podejście do wyceny przedsiębiorstw. W przypadku firm internetowych (wektor wirtualizacji) mamy do czynienia z tzw. **pustymi przestrzeniami**, a dokładniej – z **potencjałami sukcesu** firm, najczęściej anonimowych. W przestrzeni internetowej wyceniamy więc **nie rzeczywistą** wartość firmy, lecz jej potencjał do generowania zysków będący wypadkową następujących czynników:

- historii firmy,
- charyzmatycznej osobowości założyciela (założycieli),
- udziałów kapitałowych znaczących korporacji,
- dotychczasowych wyników finansowych, ekonomicznych, marketingowych i in.

Na wektorze globalizacji wycenia się **przede wszystkim** potencjał korporacji sieciowych w zakresie **generowania wiedzy** (Siemens, Philips, Nokia, Honda, Mercedes, Lufthansa i in.). Przy tym chodzi tutaj przede wszystkim o następujące elementy:

- potencjał tworzenia własnej, oryginalnej **wiedzy korporacyjnej** (*corporate knowledge*),
- potencjał w zakresie **szybkiej operacjonalizacji wiedzy** korporacyjnej.

3. Wirtualny a fizyczny łańcuch wartości

W **tradycyjnym** przedsiębiorstwie wyceniano głównie materialne składniki podmiotu gospodarczego (takie jak: ziemia, budynki, budowle, maszyny, urządzenia). Niestety znaczenie składników firmy ulokowanych wzdłuż **fizycznego łańcucha wartości** spada współcześnie **do zera**. Liczą się przede wszystkim relacje, więzi, procesy, w których mogą być one zaangażowane. W ten sposób punkt ciężkości wyceny wartości przedsiębiorstwa przesuwa się w kierunku **niematerialnego (wirtualnego) łańcucha wartości** obejmującego m.in.:

- patenty,
- wynalazki,
- prawa autorskie,
- historię firmy,
- tradycję firmy,
- kulturę organizacyjną,
- relacje wewnętrzne,
- relacje zewnętrzne,
- mapy procesów,
- mapy wiedzy.

4. Wiedza zogniskowana a wiedza rozproszona

Niemożliwe jest funkcjonowanie współczesnego przedsiębiorstwa bez pielęgnowania sieci kontaktów i relacji zewnętrznych oraz wewnętrznych (między kooperantami w sieci).

Wcześniejsze rozważania prowadzą do wniosku, że główną wartością sieci jest jej zdolność do **generowania, przetwarzania i utylizacji wiedzy**. Pojawia się więc kolejny problem: kto w sieci przedsiębiorstw generuje wiedzę? Można przyjąć słuszne założenie, że podstawową wiedzę generuje w sieci firma będąca integratorem [Perechuda 2007], czyli firma wiodąca, centralna, założyciel sieci itp., która

monopolizuje funkcję **badawczo-rozwojową**. Powstaje więc tutaj **zogniskowana wyspa wiedzy** (Toyota, NASA, SAAB, Deutsche Bank i in.). Wartość sieci zależy zatem w głównej mierze od **wartości firmy – integratora**. W przedstawionym modelu utylizacja wiedzy ma miejsce w przestrzeni kooperantów: pierwszego, drugiego, n -tego stopnia.

Zbyttna monopolizacja funkcji kreowania wiedzy **opóźnia** jej dyfuzję, stąd też ostatnie **decyzje strategiczne** kierownictwa Toyoty idą w kierunku decentralizacji funkcji badawczo-rozwojowej, co oznacza inwestycje w centra wiedzy u kooperantów strategicznych (model rozproszonego kreowania wiedzy).

Zaprezentowane rozważania unaocniają wielce złożoną materię wyceny wartości sieci gospodarczych.

5. Fluktuacja wartości w zmiennej geometrii struktury sieciowej

Współczesne przedsiębiorstwa należą do wielu sieci; ich **izolowany** rozwój jest niemożliwy. W jednych sieciach ich wartość rośnie, a w innych maleje. Wejście do sieci Nokii jako jej kooperant nobilituje i automatycznie zwiększa pozycję rynkową danej firmy, natomiast nawiązanie współpracy z nieznaną kopalnią rudy miedzi w Kongo nie zwiększa w początkowej fazie wartości kooperanta, wręcz przeciwnie – jego akcje zaczynają być podejrzane.

Kolejnym **parametrem** jest pozycja firmy w sieci. Firma będąca integratorem, zajmująca pozycję **centralną** niejako zawłaszcza sieć; jej wartość jest największa – sięga niekiedy 100%. Może ona, w przypadku luźnych więzi kooperacyjnych, bezproblemowo opuścić swoją sieć i szybko zbudować nową. Wpływ **kapitału relacyjnego** na jej wartość jest więc niewielki. W przypadku pozostałych kooperantów niedysponujących kluczowymi kompetencjami sytuacja przedstawia się zgoła inaczej. Ich wartość w sieci jest bliska zeru, co oznacza przede wszystkim znikomą siłę oddziaływania; dotyczy to zwłaszcza kooperantów ostatniego poziomu.

Długość trwania w sieci zwiększa wartość, renomę i postrzeganie firmy jako stabilnej, pewnej i wiarygodnej. Czas pracuje tutaj na jej korzyść; uwiarygodnia jej model biznesu. Występuje również zjawisko starzenia się sieci, stąd też w sektorach wysoce innowacyjnych (kultura, sztuka, zaawansowane technologie: robotyka, automatyzacja, elektronika, przemysł kosmiczny) istnieje ciągła pokusa i tendencja do zmieniania sieci, względnie zwiększania uczestnictwa w wielu sieciach, a konkretniej – w projektach tam realizowanych, co również zwiększa bezpieczeństwo firmy, a tym samym jej wartość.

Częste opuszczanie sieci ma dwa **aspekty**:

- **pozytywny** – firma ciągle poszukuje nowych możliwości,
- **negatywny** – sieć „wypluwa” firmę.

Zerwanie więzi kooperacyjnych (przypadek drugi) niekoniecznie oznacza brak kluczowych kompetencji firmy. W branży filmowej częstokroć producent (firma integrator) w połowie realizacji filmu zwalnia świetnego reżysera, który przekroczył

zaplanowany budżet. Mamy tutaj do czynienia z „**klóceniem się**” kluczowych (merytorycznych) kompetencji firmy z ekonomicznymi, marketingowymi, finansowymi i in. wartościami sieci.

W ten sposób pojawia się zjawisko firm „**wędrujących**” między sieciami, których podstawowym modelem biznesu jest częste zmienianie sieci, co daje im głównie podstawowy efekt **synergicznego uczenia się w sieciach** (wydłuża się w ten sposób CV firmy).

Częstokroć kooperanci nie znają podstawowych wymiarów sieci oraz preferowanych kierunków jej rozwoju determinowanych przez **firmę – integratora**. Krótkofalowa niepewność ma niekiedy swoje **dobre strony**; spotyka się ją jednak w sieciach słabo ustrukturalizowanych, których identyfikacja jest trudna; ich stopień postrzegania przez otoczenie jest „rozmyty”, co niekoniecznie negatywnie wpływa na ich realną wartość. Bariery wyjścia z tego typu sieci są słabe, co w przypadku opuszczenia sieci nie pogarsza istotnie wartości firmy, a czasami wręcz ją podwyższa.

Sieć poszarpana stanowi poważne wyzwanie metodologiczne w zakresie identyfikacji jej wartości. Można zaryzykować stwierdzenie, że **docelowo wartość** specjalistów z tzw. **wolnych zawodów** (naukowcy, artyści, lekarze, prawnicy) swobodnie przemieszczających się po sieciach poszarpanych będzie wzrastać.

6. Strumienie wiedzy jako dynamiczne wyznaczniki wartości przedsiębiorstwa

W sieciach gospodarczych mamy do czynienia z wielokierunkowym przepływem wiedzy jawnej i niejawnej. Strumienie fluktuacji danych, informacji i wiedzy jawnej są w określony sposób strukturalizowane przez narzędzia *Information Technology*.

W dużych korporacjach następuje dynamiczny, spontaniczny rozkwit społeczności praktyków wiedzy, których celem jest szybka wymiana doświadczeń, umiejętności, modeli, wzorów i rozwiązań nabytych i wykreowanych w trakcie realizacji różnych projektów.

Przepływ wiedzy niejawnej napotyka następujące bariery:

- strategiczne,
- kulturowe,
- infrastrukturalne,
- procesowe,
- organizacyjne,
- zarządcze oraz
- personalne.

Bariery kulturowe są szczególnie istotne w korporacjach ponadnarodowych, w których pracują przedstawiciele różnych narodowości, reprezentujący różne, częstokroć sprzeczne wzory zachowań, działań, komunikowania. Rytuály, sposoby spe-

dzania wolnego czasu, spożywania posiłków, religia, światopogląd, etniczne, historyczne i inne uwarunkowania w znacznym stopniu utrudniają utrzymanie spójności korporacji bazującej na wiedzy.

W gospodarce opierającej się na wiedzy powstaje coraz więcej firm wirtualnych nieposiadających trwałych aktywów materialnych (**bariera infrastrukturalna**), co powoduje nieufność w komunikowaniu się, a tym samym redukuje skłonność do dzielenia się wiedzą.

Dążenie do perfekcyjnego „**zmapowania**” wszystkich **procesów** w przedsiębiorstwie stanowi kolejną barierę. Nieciągłość między procesami (inwencja, kreatywne myślenie, rekreacja, odpoczynek itp.) **grozi** niebezpieczeństwem przeistoczenia się przedsiębiorstwa w doskonale **zaprogramowanego** robota, co niezbyt dobrze rokuje jego strategicznemu rozwojowi.

7. Potencjał coachingowy przedsiębiorstwa jako odzwierciedlenie jego wartości

Można przyjąć, że wartość dowolnego bytu organizacyjnego jest ściśle skorelowana z jego **potencjałem coachingowym**¹, tj. zdolnością do realizacji funkcji doradczej skierowanej zarówno do wnętrza, jak i jego otoczenia.

Potencjał coachingowy generuje permanentne odnawianie się przedsiębiorstwa. Potencjał coachingowy w przedsiębiorstwie można analizować w dwóch wymiarach:

- podmiotowym (potencjał coachingowy pracowników i menedżerów wiedzy),
- relacyjnym (potencjał coachingowy zawarty w rzeczywistych i przyszłych procesach komunikowania – częstotliwość i siła oddziaływania drgań sieci).

Celem funkcjonowania organizacji gospodarczych jest **rozwiązywanie problemów**:

- klientów zewnętrznych,
- klientów wewnętrznych oraz
- podmiotów zaangażowanych.

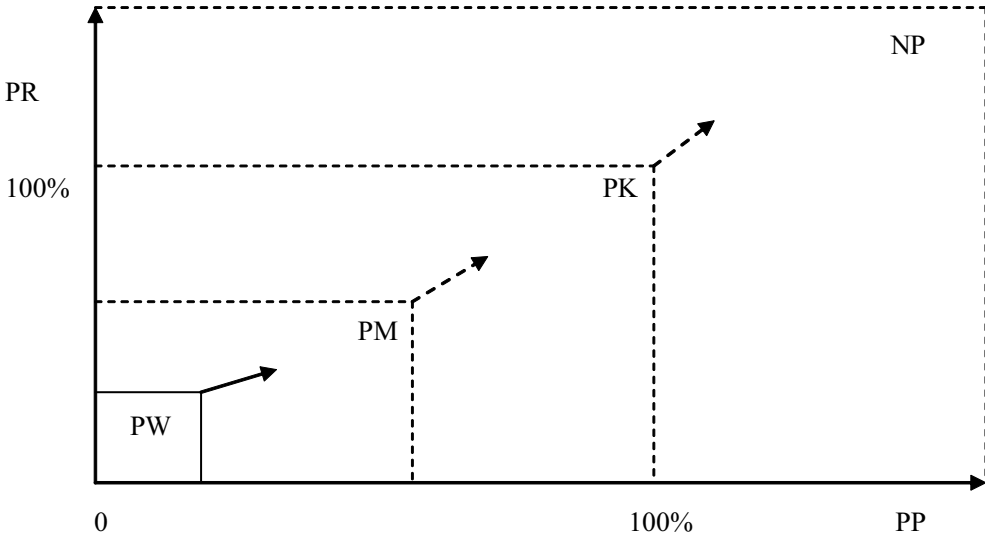
Osiągnięcie wymienionych celów jest niemożliwe bez minimalnego poziomu wymaganego potencjału coachingowego. Na rysunku 1 zaprezentowano następujące pola **potencjału coachingowego** przedsiębiorstwa:

- **potencjał wyjściowy** – dotyczy w szczególności firm rodzinnych oraz mikroprzedsiębiorstw, jest on niewystarczający dla przetrwania i rozwoju firmy, stąd też zachodzi tutaj potrzeba korzystania z doradców zewnętrznych (zewnętrzny coaching wiedzy),
- **potencjał minimalny** – wystarczający do realizacji funkcji przetrwania; docelowo nie wystarcza do utrzymania się firmy na rynku,

---

¹ Potencjał coachingowy oznacza tutaj immanentnie zawartą w organizacji sieciowej zdolność do rozwiązywania problemów organizacyjno-ekonomicznych.

- **potencjał konkurencyjny** – ma wymiar strategiczny, daje trwałą przewagę konkurencyjną.

- PR – potencjał relacyjny,
 PP – potencjał podmiotowy,
 PW – potencjał wyjściowy,
 PM – potencjał minimalny,
 PK – potencjał konkurencyjny,
 NP – nadwyżki potencjału coachingowego.

Rys. 1. Migracja pól potencjału coachingowego przedsiębiorstwa

Źródło: opracowanie własne.

Najistotniejsze w uzyskaniu dużych sukcesów rynkowych jest permanentne generowanie przez przedsiębiorstwo nadwyżek potencjału coachingowego (pole NP – rys. 1).

W przedstawionym modelu (rys. 1) zinternalizowano podejścia:

- **statyczne** (PP – potencjał coachingowy aktorów organizacyjnych),
- **dynamiczne** (PR – drgania kanałów transferujących dane, informacje i wiedzę).

Wartość przedsiębiorstwa wyznacza jego lokalizacja w jednym z pól potencjału coachingowego (PW, PM, PK, NP).

Światowe korporacje sieciowe, a także firmy z sektora *high-technology* znajdują się w polu NP, co oznacza posiadanie przez nie znacznych nadwyżek potencjału coachingowego, zwłaszcza w obszarze badań podstawowych. Duża część nadwyżek potencjału coachingowego nie jest użytkowana; na zasadzie analogii NP można porównać z niewykorzystaną częścią mózgu człowieka.

8. Podsumowanie

1. **Wartość** jako kategoria filozoficzna jest bytem „pustym”.
2. Wartość w sensie ekonomicznym ma głównie **charakter relacyjny**.
3. Wycena przedsiębiorstwa w sieci wymaga **diametralnie** innych narzędzi analizy i **wartościowania**.
4. **Rodzaj sieci** wpływa w istotny sposób na wartość jej uczestników.
5. **Parametry cząstkowe sieci** (np. bariery wejścia, wyjścia, asymetria, poszarpanie, odległość od firm – integratora i in.) zwiększają lub zmniejszają wartość sieci.
6. Ciągłe **przemieszczanie** się firm między sieciami zwiększa dynamikę fluktuacji wartości sieci gospodarczych.

Literatura

- Davenport G., Probst J.B., *Knowledge management, case book: Siemens best practices*.
- Handzic M., Zhou A.Z., *Knowledge management. An integrative approach*, Chandos Publishing, 2005.
- Perechuda K. (red.), *Zarządzanie przedsiębiorstwem przyszłości*, Agencja Wydawnicza „Placet”, Warszawa 2000.
- Perechuda K. (red.), *Zarządzanie wiedzą w przedsiębiorstwie*, PWN, Warszawa 2005.
- Perechuda K., *Dyfuzja wiedzy w przedsiębiorstwie sieciowym. Wizualizacja i kompozycja*, wyd. 2 rozszerzone, AE, Wrocław 2007.
- Perechuda K., *Moderacja asymetrii władzy organizacyjnej w przedsiębiorstwie sieciowym*, [w:] J. Skalik (red.), *Zmiana warunkiem sukcesu. Dynamika zmian w organizacji – ewolucja czy rewolucja?* Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 1141, AE, Wrocław 2006, s. 482-486.
- Perechuda K., *Ontological grounds for process-oriented maturity of enterprises – the perspective of information management*, [w:] B.F. Kubiak, A. Krowicki (red.), *Information management*, GDANSK UNIVERSITY PRESS, Gdańsk 2007, s. 97-103.
- Perechuda K., *Sieciowe „zapadanie się” wartości przedsiębiorstwa*, [w:] T. Dudycz, Ł. Tomaszewicz (red.), *Efektywność – rozważania nad istotą i pomiarem*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 1183, AE we Wrocławiu, Wrocław 2007, s. 380-386.
- Perechuda K., *Obszary nieciągłości jako potencjał sukcesu międzynarodowego przedsiębiorstwa sieciowego*, [w:] J. Rokita i W. Grudzewski (red.), *Zarządzanie strategiczne w warunkach nowej gospodarki*, Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa w Katowicach, Katowice 2007, s. 182-187.
- Tiwana A., *Knowledge management: e-business and customer relationship management applications*, Prentice Hall, Upper Saddle River, New York 2001.
- White D., *Knowledge mapping and management*, IRM Press 2002.

THE METHODOLOGICAL PROBLEMS OF THE VALUE ESTIMATION OF NET COMPANIES

Summary

In the paper, the following issues are presented:

- the dynamics of network companies,
- the value migration,
- the knowledge approach in the value creation,
- the influence of the main components of the net companies to their value.